

متدولوژی آموزش تعاون

(با تأکید بر آموزشهای غیر رسمی تعاون)

■ مقدمه

مهندس غلامرضا عباسی

گرچه شرکتهای تعاونی به مثابه سازمانها، دارای ساختار و عناصر سازمانی مشخص و تعریف شده‌ای هستند؛ اما هویت اساسی هر تعاونی، به یقین در کیفیت تمایلات تعاونگرایی نیروی انسانی آن نهفته است یعنی به هر میزان این تمایلات و علایق، سیر نزولی داشته و رو به خاموشی گذارد، کارکرد سازمان تعاونی ضعیف‌تر و نا به‌هنجارتر خواهد شد و صفت بارز "تعاونی" بودن خود را از دست خواهد داد و در چنین وضعیتی، سازمان تعاونی در قلمرو نهضت تعاونی هرگز وجود واقعی و اصیل نخواهد داشت و سازمان تعاونی تنها یک سازمان یا شرکت تجاری غیر تعاونی به حساب خواهد آمد.

عملکرد موفق شرکتهای تعاونی متضمن وجود آن گونه نیروی انسانی است که مزین به صفات آگاهی، گرایش، علاقه و ایمان به نهضت تعاونی باشند. در صورت تحقق این امر، حضور فعال و مسئولانه آنان در فعالیتهای شرکت تعاونی تضمین و تقویت می‌شود، همچنین رفتار سازمانی و روحیه تعاونی و همیاری این مجموعه انسانی مدیران، کارکنان و اعضا را با اصول و فلسفه تعاون سازگار خواهد ساخت.

از سوی دیگر، بر پایه تجارب گذشته، با ورود هر عضو جدید و یا ظهور برخی عناصر ناهمگن، بیگانه و غیر متعهد به جریان فکری تعاون، ممکن است در شرکتهای تعاونی اخلال و ناهمگونی فعالیتهای آن در پی داشته باشد و لاجرم وحدت عمومی سازمان تعاونی را نامتعادل سازد. بدیهی است این رخداد نتایج ناگواری را برای تعاونگران آن شرکت تعاونی و نیز جامعه تعاونی کشور به بار خواهد آورد.

مواردی که گذشت، نشان از آن دارند که آمادگی، تمایلات و نگرشهای تعاونگران می‌بایست برای خدمت به نهضت تعاونی همواره مورد حمایت، پشتیبانی و تقویت قرار گیرد و این امر صرفاً از طریق "آموزش" امکان پذیر است. این نکته به اثبات رسیده است که از بدو پیدایش، تعاونیهای امروزی و آموزش نیروی انسانی دو رویگرد هم پیوسته و درهم تنیده بوده‌اند. آموزش عامل اساسی بقا و تداوم حیات تعاونیها می‌باشد و به همین سبب جزء لاینفک تشکیل و گسترش شرکتهای تعاونی و نهضت تعاون در جوامع مختلف دنیا به حساب می‌آید.

ارتقا بخشیدن به دانش و مهارت و نیز تقویت بینش تعاونگران درباره فرهنگ و فلسفه تعاون و نیز کارکردها و فعالیتهای سازمانی تضمین کننده موفقیت و توسعه بخش تعاون کشور خواهد بود. به بیان بهتر، سیمای تعاون کشور هنگامی درخشان و بالنده خواهد بود که رفتار و پندار تعاونگران با مدد جستن از آموزش و یادگیری، اصلاح، تعدیل و تقویت یافته باشد.

آموزش تعاون، قادر است افق دید تعاونگران را نسبت به تعاون و سازمان کارگروهی در آن وسعت بخشد و آنان را به ژرف اندیشی ارتقا دهد که اندیشمندان به مسئولیتهای خود بنگرند، مسائل مربوط را درست و منطقی تشخیص دهند و رفتار خود را برای حل مسائل از روی تفکر و عمل منطقی تنظیم کنند.

با این وصف، وظیفه خطیر آموزش برای شکوفایی بخش تعاون و لاجرم نیل به توسعه اقتصادی کشور در تربیت تعاونگرایی نهفته است که هم در جنبه تعاون و رفتار تعاون گونه و هم در جنبه وظایف خود در قبال شرکت تعاونی ذی ربط و نهضت تعاونی کشور به رشد و خود آگاهی نایل شده باشند. اما، نکته مهم و ریشه‌ای آن است که آموزش از کدام روش و شیوه بهره جوید تا مؤثرتر و مفیدتر عمل کرده باشد. امروزه یکی از مباحث اصلی تعلیم و تربیت اعم از رسمی و غیر رسمی متدولوژی یا روش شناختی آموزش است، ضروری است در کشور ما نیز برای آموزش تعاون در این زمینه مطالعات و بررسیهای لازم به عمل آید. متدولوژی آموزشی نقش اساسی در بهبود کیفی آموزش و یادگیری دارد که در این نوشتار مختصراً برخی از عوامل مؤثر بر آن با تأکید بر آموزشهای غیر رسمی تعاون اشاره می‌شود.

■ اهمیت متدولوژی در یادگیری

گسترش روز افزون شرکتهای تعاونی و استقبال بی سابقه مردم از آنها موجب شده است تا تعاونیها در برنامه توسعه اقتصادی کشور به مثابه یک واقعیت

انکارناپذیر مطرح شوند. در این خصوص یک نکته اساسی نهفته است و آن غنی تر و پیچیده تر شدن نظام کار و مدیریت در تعاونیهای امروزی است. اکنون نیز شمار کارکنان و اعضای

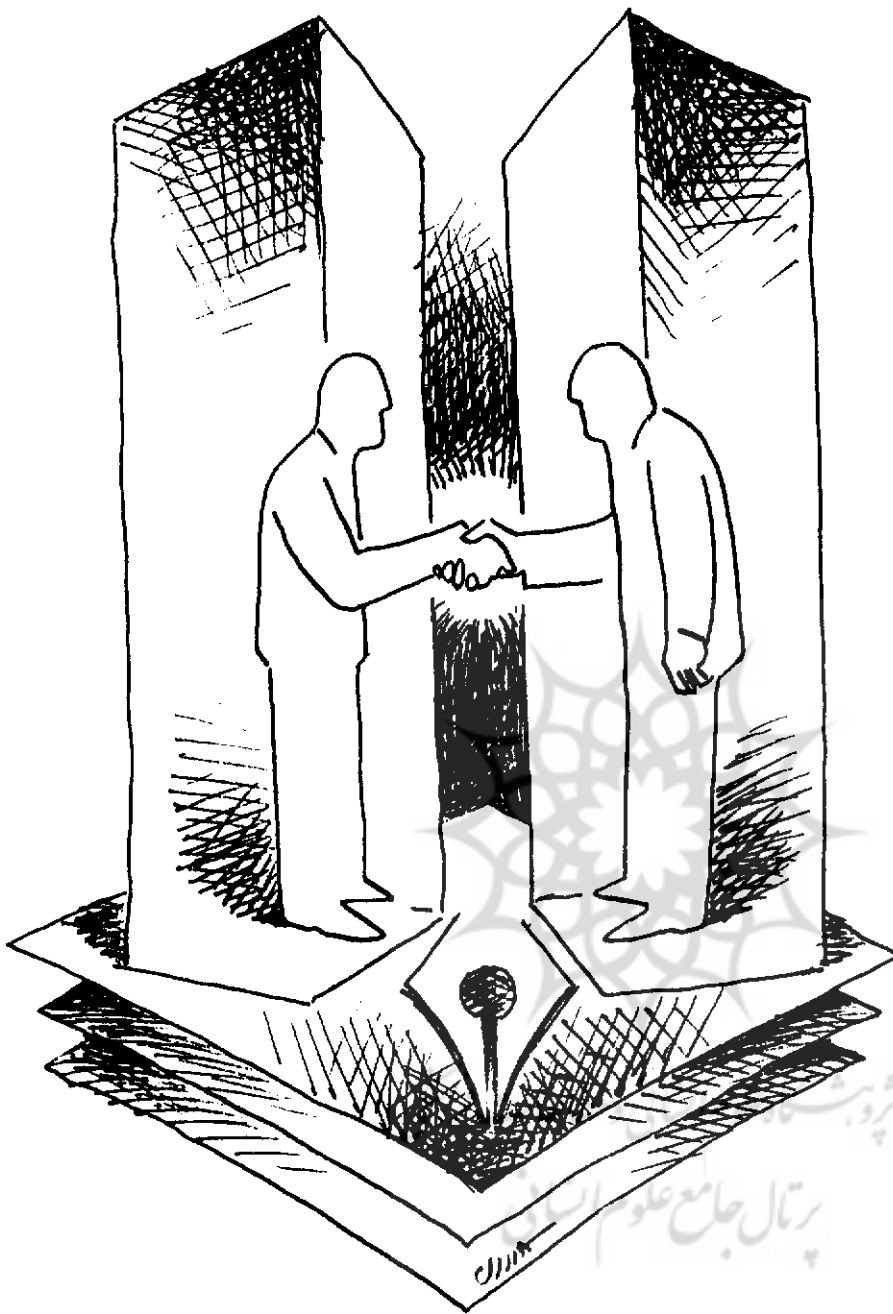
غالب شرکتهای تعاونی بسیار فزاینده تر گردیده است و حیطة فعالیتهای تعاونیها نیازمند به داشتن دانش و مهارتهای شغلی و همچنین فرهنگ و بینش قوی برای کسب ارتباطات اجتماعی و اقتصادی پیشرفته و

متعالی است. از این رو، هم مدیریت کلان بخش تعاون کشور، وزارت تعاون و هم مدیریت شرکتهای تعاونی برای کسب توفیق در انجام رسالت خویش، ناچارند تعاونگران را از طریق برنامه‌های آموزشی کارآمد و اثربخش حمایت و پشتیبانی کنند. اگرچه آموزشهای رسمی تعاون برای جوانان و نوجوانان که همانا تعاونگران عرصه نهضت تعاونی در آینده هستند، بسیار ضروری می‌نماید و طرح آن در این مختصر نمی‌گنجد اما آموزشهای غیر رسمی برای تعاونگرانی که هم اینک سازمان شرکتهای تعاونی به دست آنان سپرده شده است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. زیرا آموزش تعاونگران در کوتاه مدت نتایج بارزتری داشته و تأثیر فراوانی برای سرعت بخشیدن به پیشرفت و توسعه تعاونیها و مالاً اقتصاد کشور در بر خواهد داشت.

آموزش غیر رسمی تعاون، فرایندی است که نیازهای آموزشی تعاونگران را از طریق تجهیز و تقویت دانش، مهارتهای کاربردی و توسعه فرهنگ و بینش آنان برآورده می‌سازد. بنابراین علاقه و تمایلات آنان را برای توسعه فعالیتهای تعاونی شعله‌ور می‌سازد.

این در حالی است که مخاطبین و فراگیران تعاونگران این آموزشها، افرادی هستند که در گروه سنی بزرگسالان جای می‌گیرند. از این رو، ضرورت دارد برای آموزش اثربخش، نظام آموزش غیر رسمی تعاون از روشهای آموزشی ویژه و مناسب بزرگسالان استفاده جوید.

بر اساس یافته‌های پژوهشی، اکنون برای همه دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت مسلم شده است که روشهای آموزش و یادگیری در بزرگسالان با خردسالان عمیقاً متفاوت است. ویژگیهای جسمانی، روانی، نیاز، تجارب، علایق و انگیزه بزرگسالان برای آموزش و یادگیری، روشهای

آن، احساس نیاز کنند. اگر آنان برای یادگیری احساس نیاز کنند، به علت داشتن انگیزه کافی نیز تجارب دانسته‌های نسبتاً زیاد به آسانی مطالب آموزشی مورد نظر را یاد خواهند گرفت.

پژوهشهایی که در زمینه کیفیت و کمیت یادگیری در بزرگسالان صورت گرفته است، جملگی نشان از آن دارند که بزرگسالان کماکان قادر به یادگیری هستند

آموزشی خاصی را طلب می‌کند. اساس متدولوژی آموزشی نیز بر این اصل استوار است که آموزش و یادگیری برای یادگیرندگان با استفاده از کدام روش آموزشی سهل الوصول‌تر، عمیق‌تر و پایدارتر خواهد شد.

در مقایسه با خردسالان و جوانان، بزرگسالان مطالب آموزشی را زمانی به خوبی یاد خواهند گرفت که برای یادگیری

و افرادی آموزش پذیر می‌باشند. مثلاً یک فرد بزرگسال که ۸۰ سال سن دارد، چنانچه از سلامتی مناسب و کافی بهره‌مند باشد، قادر خواهد بود همانند یک نوجوان ۱۲ ساله مطالب مطرح شده را یاد بگیرد. تحقیق دیگری نشان می‌دهد که یک فرد ۴۰ ساله می‌تواند اگر نه بهتر مانند یک جوان ۱۸ ساله مطالب آموزشی را بیاموزد. علت اساسی این امر نیز نا کافی بودن تواناییهای جسمی و روانی مؤثر در یادگیری را جبران می‌کند.

آموزشهای غیر رسمی برای تعاونگرانی که هم اینک سازمان شرکتهای تعاونی به دست آنان سپرده شده است، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. زیرا آموزش تعاونگران در کوتاه مدت نتایج بارزتری داشته و تأثیر فراوانی برای سرعت بخشیدن به پیشرفت و توسعه تعاونیها و ملاً اقتصاد کشور در بر خواهد داشت.

به علاوه، برخی ویژگیهای بزرگسالان مانند افزایش سن و تحلیل رفتن قوای جسمانی موجب گردیده تا آنان نتوانند مانند دانش آموزان خردسال، ساعات متمادی بر روی میز و نیمکت کلاس بنشینند و کمتر فعال باشند و یا این که اجازه اظهار نظر و بحث را نداشته باشند. بر عکس، بزرگسالان تمایل دارند در جلسات آموزشی از طریق مباحثه، گفتگو، مطرح کردن تجارب، تبادل نظر و عقاید،

خود را اظهار و متقابلاً از دانش و تجارب دیگران نیز آگاه شوند. بنابراین بزرگسالان آن دسته از روشهای آموزشی را می‌پسندند که دور از یک محیط رسمی و خشک، به آنان اجازه دهد فعال باشند و از استماع صرف صحبت‌های یک سخنران (معلم) رهایی یابند.

از سوی دیگر، بزرگسالان به علت ضعف قدرت شنوایی و بینایی و قوای عمومی جسمانی، مطالب آموزشی را نمی‌توانند و نیز علاقه ندارند تنها از طریق سخنرانی آموزشگر یاد بگیرند. بزرگسالان تمایل دارند از طریق مشاهده، شنیدن، لمس کردن، تجربه کردن، قرار گرفتن در موقعیتهای واقعی زندگی، تفنن و سرگرمی، فضای غیر رسمی و دوستانه و... نیازهای آموزشی خود را مرتفع سازند و از این طریق است که مطالب آموزشی را به خوبی یاد خواهند گرفت.

با توجه به مطالب یاد شده، آموزش تعاون می‌بایست در آموزشهای خود از آن گروه روشهای آموزشی بهره جوید که ویژگیهای تعاونگران بزرگسال را مورد نظر قرار داده باشد و برپایه توانمندیها و خصوصیات فردی و اجتماعی آنان به آموزش مطالب در دوره‌های آموزشی بپردازد.

به طور کلی مناسبترین روش آموزشی برای تعاونگران آن است که در کوتاه مدت، قادر باشد یادگیری نسبتاً پایداری را برای آنان به ارمغان آورد. آموزش عملی، خودآموزی، یادگیری بومی و... از جمله عوامل مؤثری هستند که انتخاب روش آموزش دخالت دارند.

■ متدولوژی آموزش تعاون

"متدولوژی" در زبان فارسی به "روش‌شناسی" ترجمه شده است و واژه معادل اصطلاح انگلیسی "Method" دانسته‌اند. در فرهنگ معین و فرهنگ انگلیسی-فارسی آریانپور، واژه "متد" به معنای روش، شیوه، راه، طریقه، طرز و اسلوب معنی شده است.

امان... صفوی در کتاب "کلیات روشها و فنون تدریس" روش را چنین تعریف کرده است: "روش عبارت است از راه انجام دادن هرکاری". وی روش تدریس (آموزش) را نیز چنین توصیف نموده است: "راه منظم، با قاعده و منطقی برای تدریس (آموزش)".

متدولوژی یا روش شناسی نیز همواره به عنوان یک رکن اصلی تعلیم و تربیت مطرح بوده است. اندیشمندان علوم تربیتی متدولوژی را یکی از عناصر اصلی و مؤثر تعلیم و تربیت دانسته‌اند و با این وجود،

با توجه به مطالب یاد شده، آموزش تعاون می‌بایست در آموزشهای خود از آن گروه روشهای آموزشی بهره جوید که ویژگیهای تعاونگران بزرگسال را مورد نظر قرار داده باشد و برپایه توانمندیها و خصوصیات فردی و اجتماعی آنان به آموزش مطالب در دوره‌های آموزشی بپردازد.

متدولوژی یا روش شناسی آموزش بزرگسالان سابقه دیرینه‌ای ندارد. البته نتایج پژوهشهای انجام شده برای برنامه ریزان آموزشی و آموزشگرانی که

آموزشهای بزرگسالان را بر عهده دارند، راهنماییهای بسیار ارزشمندی را به همراه داشته است. برپایه این یافته‌ها، آموزش بزرگسالان می‌بایست مبتنی بر ویژگیهای روان شناختی، نیاز، انگیزه، علائق، شغل، حرفه، تجارب و نیز مختصات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آنان تدوین و اجرا شوند. از آنجا که هرگونه آموزشی باید این عناصر را مدنظر قرار دهد، پس باید از روشهایی بهره گرفت که با این عناصر سازگاری کامل داشته باشند و صرفاً با لحاظ نمودن این امر است که آموزش و یادگیری معنی دار، آسان و سهل الوصول خواهد شد.

بر همه دست اندرکاران نظام آموزش تعاون، سیاستگذاران، مدیران، برنامه ریزان، مجریان آموزش و ... لازم است تا در زمینه روش شناسی آموزش تعاون مطالعات کافی را انجام دهند و نکات اساسی لازم الرعایه را برای انتخاب روشهای آموزش تعاون به کار گیرند.

با عنایت به این که آموزش غیر رسمی تعاون یکی از شعب آموزش بزرگسالان محسوب می‌گردد، بنابراین برای طرح ریزی و اجرای این گروه از آموزشها، ضروری است، روش شناسی آموزشی با تأکید بر ویژگیها و شرایط فردی و اجتماعی تعاونگران مدنظر قرار گیرد. از همین رو، بر همه دست اندرکاران نظام آموزش تعاون، سیاستگذاران، مدیران،

برنامه ریزان، مجریان آموزش و ... لازم است تا در زمینه روش شناسی آموزش تعاون مطالعات کافی را انجام دهند و نکات اساسی لازم الرعایه را برای انتخاب روشهای آموزش تعاون به کار گیرند. در ذیل به برخی از نکات مؤثر در انتخاب روش آموزش تعاون و تعیین کرانیکاهای روش شناسی آن به اختصار اشاره می‌شود. اما باید توجه داشت که برای انتخاب روش مؤثر به علت گستره متنوع و وسیع تعاونیها از جنبه‌های مختلف انسانی، فنی، تخصص، موضوع آموزشی شناسایی کرد و به فهرست ذیل اضافه نمود.

تقویت همکاری:

تعاون در مفهوم واقعی خود با صفت "همکاری" عجین یافته است. بنابراین فعالیتهای تعاونی، تجلی آنگاه همکاری و همیاری گروههای همفکر و هم‌اندیش است. از سوی دیگر، یک برنامه آموزشی موفق، برنامه‌ای است که طی آن آموزشگر و آموزش گیرنده دارای همکاری، تعاون و ارتباط فعال و صمیمی داشته باشند. یعنی آموزش مطلوب کیفی خود نشانگر تعاون و مشارکت گروهی است.

در آموزش تعاون، هدف برنامه‌های آموزشی آن است که نیازهای آموزشی مشترک گروهی تعاونگر مرتفع شود. بنابراین اساس اصول اولیه آموزش و تعاون می‌بایست، برنامه‌های آموزشی، جایگاه تجلی همکاری و مشارکت تعاونگران علاوه بر آن که مطالب آموزشی را به خوبی یاد می‌گیرند، روحیه همکاری و مشارکت آنان نیز تقویت خواهد یافت.

توام نمودن آموزش با تفنن و سرگرمی:

بزرگسالان تمایل به شرکت در کلاسها و جلسات آموزشی خشک و بی روح را ندارند. از این رو، آموزش تعاون در فرایند آموزش باید از روشهایی سود جوید تا تعاونگران شرکت کننده در برنامه‌های آموزشی احساس تنوع، آزادی، تفنن و سرگرمی نمایند. این گونه روشها - نمایش، بازدید از تعاونیهای موفق، نمایشگاه، نمایش فیلم و ... - ضمن آن که محیط آموزش را برای آنان جذاب خواهد کرد، یادگیری عمیق و پایدارتری را برای آنان فراهم می‌سازد.

تأکید بر یادگیری از طریق عمل:

این امر تجربه شده است که بزرگسالان شرکت کننده در دوره‌های آموزشی، مطالبی را به خوبی یاد می‌گیرند که بعد از پایان کلاس دوره، بالا فاصله آنان را در محیط کار و موقعیتهای مختلف زندگی به کار گیرند. بنابراین آموزش تعاون به منظور بهبود بخشی از فعالیتهای خود باید از روشهای آموزشی سود جوید که مطالب آموزشی را به شیوه‌ای کارگامی و عملی در اختیار تعاونگران قرار دهد.

این اصل شناخته شده‌ای است که ما چیزی را که انجام می‌دهیم، بهتر یاد می‌گیریم. بنابراین اگر در آموزش تعاون صرفاً آموزشگران به سخنرانی بسنده کنند، تعاونگران یادگیرنده در پایان دوره احتمالاً سخنرانی را یادگرفته‌اند. این در حالی است که باید در فرایند آموزش و یادگیری، موضوعات آموزشی را با تأکید بر عمل و

مشاهده یاد بگیرند. در این صورت است که آنان توانایی به کارگیری آموخته‌های خود را کسب خواهند کرد.

■ ■ ■ سازگاری با سطح فکر و تجارب:

اعتقاد کلی بر آن است که در آموزش رسمی یا غیررسمی روش آموزش باید با سطح فکر، تجارب، اطلاعات و دانش یادگیرندگان متناسب باشد. در غیر این صورت یادگیری بسیار کم ارزش و یا بی اثر خواهد شد.

در آموزش تعاون نباید از روشهایی استفاده شود که آموزش را برای تعاونگران بسیار پیش پا افتاده نشان دهد. اگر برای آنان مطالب آموزشی با روشی پیچیده بازگو شود و یا مطالب آموزشی که با تجارب آنها بیگانه باشد و با سطح اطلاعات و درک و فهم آنان سازگار نباشد، قطعاً آنان را از هر گونه آموزشی بیزار خواهد ساخت. از این رو، لازم است از طریق سنجش دانش، اطلاعات، افکار و روحیات تعاونگران، آموزش گیرنده، روش آموزش انتخاب و به کار گرفته شود.

■ ■ ■ تمرکز بر آموزش مستمر:

امروزه آموزش مداوم و مستمر به عنوان یک رکن اصلی آموزش بزرگسالان قلمداد می‌گردد. آموزش تعاون نیز در صورتی نقش توسعه‌ای خواهد داشت که مستدام و همیشگی باشد. برگزاری هر از چند گاه یک دوره آموزشی، کنفرانس و سمینار آموزشی و ... برای یک گروه از تعاونگران کافی نیست. زیرا، از یک سو عموماً با مرور زمان معمولاً احساسات و علاقمندی تعاونگران برای فعالیتهای تعاونی فروکش می‌کند، از سوی دیگر،

تعاونگران برای موفقیت و کارآمدی نیاز به اطلاعات، معلومات و تجارب جدید و به هنگام دارند. همچنین، بخش تعاون و هر شرکت تعاونی همواره با تعاونگران جدیدی که به عضویت تعاونی در می‌آیند، مواجهه است و نباید آنان را از نعمت آموزش محروم ساخت. با این اوصاف، آموزش تعاون باید روشی را برگزیند تا تعاونگران به طور مستمر و مداوم تحت فعالیتهای آموزشی قرار گیرند. به دیگر سخن، نباید ارتباطات آموزشی نظام آموزش تعاون با تعاونگران گسسته شود.

■ ■ ■ تأکید بر آموزش گروهی:

آموزش گروهی در واقع یک نقطه اشتراک آموزش و تعاون است. زیرا هم فعالیتهای آموزشی و هم شرکتهای تعاونی ماحصل تفکر و اندیشه گروهی است. در روش آموزش گروهی همه امور و فعالیتها به صورت گروهی انجام می‌شود و تمام یادگیرندگان با یکدیگر برای کسب آگاهی و یادگیری، اشتراک مساعی خواهند داشت. اگر تعاون از روشهای آموزش گروهی سود جوید، تعاونگران آموزش گیرنده علاوه بر یادگیری مناسبتر مطالب آموزشی و ایجاد بستر مناسبی برای هم آموزش تبادل تجربه، موجب تقویت روحیه تعاونی و همکاری جمعی در آنان خواهد شد.

■ ■ ■ استفاده از تکنولوژی آموزشی:

روشهای آموزش تعاون - همانند سایر شعب آموزش بزرگسالان - می‌بایست مبتنی بر استفاده از تکنولوژی آموزشی

باشد. در صورت تحقق این امر، انتخاب راهبردهای مناسب و مؤثر آموزشی و نیز استفاده از رسانه‌های آموزشی - فیلم، اسلاید، نوار ویدئو، عکس و ... سازمان یافته خواهد شد و آموزش را برای تعاونگران نیز جذاب و آسان می‌سازد. بنابراین ضروری است عوامل مؤثر در آموزش اثر بخش - روش، رسانه، مبانی نظری تعلیم و تربیت همپوشانی کامل داشته باشند و این کار از طریق استفاده دقیق و منطقی از تکنولوژی آموزشی میسر خواهد شد.

■ ■ ■ تشویق و ترغیب خود یادگیری:

آموزش تعاون باید شرایط و امکانات انسانی و مادی در دسترس را به نحوی مهیا سازد که قادر گردد از روشهای آموزشی که تأکید بر خود - یادگیری یا خودآموزی دارند، بهره جوید. به بیان دیگر، روشهای آموزش از راه دور مکاتبه‌ای و نیز تشویق تعاونگران به آموزش بدون معلم، امری است که آموزش و یادگیری را پایدارتر و پویاتر خواهد ساخت. بر این باور، تعاونگران به طور مستقل به یادگیری مطالب آموزشی مورد نظر آموزش تعاون پرداخته و بدون وابستگی به آموزشگر به خودآموزی و یادگیری مستقل روی خواهند آورد.

■ ■ ■ رعایت دموکراسی:

تعاون رویکردی است که دموکراسی یکی از بنیانها و شالوده اساسی آن است. بدیهی است این اصل دموکراسی باید از جهت ارتقای کیفیت آموزش و یادگیری و

هم از بابت نقش آن در فعالیتهای تعاونی در آموزش تعاون از سویی دیگر، تعاونگران در واقع افرادی بزرگسال هستند و بزرگسالان نیز از رفتارهای خود سرانه و مستبدانه آموزشگر بیزاری می‌جویند. این گروه از افراد تمایل دارند مراحل طراحی آموزشی، اجرا و مدیریت آموزش برپایه نیازهای آموزشی آنان انجام پذیرد و در آن مشارکت فعال داشته باشند.

موارد مزبور دال بر این است که آموزش تعاون باید از روشهای آزاد منشانه سود جوید و خود تعاونگران را در طرح ریزی و انتخاب روش آموزش دخالت دهد.

■ ■ ■ عنایت به پرورش تفکر منطقی:

آنچه بدیهی است، اساس تشکیل شرکتهای تعاونی بر این اصل مسلم استوار است که تعاونگران در آغاز کار و نیز تداوم فعالیتهای تعاونی با اندیشه و تفکر امور تعاونی را نظم می‌بخشند و آنگاه به عمل و فعالیت دست می‌زنند. یعنی تعاونگران، بزرگسالانی هستند که بر پایه اصول تفکر جمعی به نهضت تعاونی پیوسته‌اند. از این رو این تفکر می‌بایست در جنبه‌های منطقی و عملی آنان تقویت گردد تا سریعتر و مطمئن‌تر در خدمت توسعه تعاون باشند.

بر این باور، ضروری است آموزش تعاون، روش و موفقیت‌های آموزشی مناسبی را تأمین کند تا تعاونگران برای تشخیص نیازها و حل و رفع آنها از اندیشه و ابتکار خلاق خود استفاده جویند. بهره

گیری از روشهای آموزشی فعال - اکتشافی، حل مسأله، مشکل‌گشایی و ... در فرایند آموزش تفکر منطقی تعاونگران بسیار مثرتر خواهد بود.

■ ■ ■ توجه به یادگیری محلی (بومی):

در آموزش بزرگسالان نکته ارجح و مقبول آن است که بزرگسالان بهتر است برای یادگیری برپایه مختصات و ویژگیهای فرهنگی، بوم‌شناختی، جامعه‌شناختی، محیط‌شناسی و خصوصیات بارز شغلی، مطالب آموزشی را بیاموزند. چنانچه آموزش تعاون این نکات را رعایت و مورد استفاده قرار دهد، یقیناً به یادگیری محلی (بومی) دست یافته است.

مهمترین مزیت یادگیری بومی آن است که بزرگسالان با روش آموزش و محتوای آموزشی مانوس‌تر بوده، آسانتر و راحت‌تر و با رغبت بیشتر به یادگیری مطالب آموزشی می‌پردازند. ضمن آن که این آمادگی را پیدا خواهند کرد در صورت وجود امکان، آموخته‌های خود را به نحو مطلوب و آسانتر در موقعیت کار و زندگی به کار گیرند. برای اجرای این اصل در آموزش تعاون مناسبترین وضعیت آن است که این آموزشها در محل کار تعاونگران شرکت کننده در دوره آموزشی تشکیل شود و نیز کلید واژگان و بدنه آموزشی و روش آموزش و تدریس برپایه نکات فوق‌الاشاره استوار باشد. ■

■ منابع

۱. هفتوی، اسان‌الله. کلیات روشها و فنون تدریس. تهران (۱۳۷۱)
۲. شعبانی، حسن. «مهارتهای آموزشی و پرورشی». انتشارات سمت تهران (۱۳۷۲)
۳. هلکه، ژاک. «سرمایه‌گذاری برای آینده». مترجم: عبدالحسین نفیسی. انتشارات مدرسه. تهران (۱۳۷۲)
۴. پدما، عادل. «وسایل کمک آموزشی». انتشارات دفتر تحقیقات و برنامه ریزی مرس. تهران (۱۳۴۲)
۵. سپهپور، کان و دیگران. «برنامه ریزی درسی برای یادگیری بهتر». انتشارات آستان قدس. تهران (۱۳۷۳)
۶. ابراهیم زاده، عیسی. «آموزش بزرگسالان». انتشارات دانشگاه پیام نور. تهران (۱۳۷۳)
۷. برجون، پال. «فلسفهای برای آموزش بزرگسالان». مترجم: غ. سبهبانین. انتشارات نگاه ترجمه و نشر کتاب. تهران (۱۳۵۹)
۸. سازمان مرکزی تعاون. «اهدافهای عملی برای آموزش تعاون». جلد اول. نشریه شماره ۱۱۲. تهران (۱۳۵۶)
۹. لیدلوا، ا. ف. «آموزش و ترویج در نهضت تعاون». انتشارات سازمان مرکزی تعاون. نشریه شماره ۸. تهران (۱۳۴۶)
۱۰. بوتهام، سی. ان. «وسایل سمعی و بصری در آموزش تعاون». انتشارات سازمان مرکزی تعاون. نشریه شماره ۲۷. تهران (۱۳۴۸)
۱۱. سازمان مرکزی تعاون. «تعاون و تعلیم و تربیت». نشریه شماره ۹۲. تهران (۱۳۵۲)
12. Massey, B. Nerman. Patterns for the teaching of science, Canada, the Macmillan company. 1977
13. Alfered, H. Gorman. Teachers and Learners, the interactive process of Education. Ally and Bacon, INC, 1974

